

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 2013/32
Karar Sayısı : 2013/112
Karar Günü : 10.10.2013
R.G. Tarih-Sayı : 31.12.2013-28868

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN :İzmir 2. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU:4.6.1937 günlü, 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'na 26.4.2005 günlü, 5336 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle eklenen ek 24. maddenin beşinci fıkrasının son cümlesinde yer alan "*mecburi hizmet sürelerinin kalan her yılı için,*"ibaresinin, Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Polis meslek eğitim merkezindeki eğitimini tamamlayan ve aday polis memuru olarak atanan davacıdan, mecburi hizmet süresini tamamlamaksızın memuriyetten ayrılması nedeniyle kendisine yapılan öğretim masrafı karşılığı olarak tazminat istenilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

3201 sayılı Kanun'un itiraz konusu ibarenin de yer aldığı ek 24. maddesi şöyledir:

'Emniyet Teşkilatının polis memuru ihtiyacını karşılamak üzere, Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararı ile polis meslek eğitim merkezleri açılabilir.

En az dört yıllık yükseköğretim kurumlarından veya bunlara denkliği kabul edilen yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olup, sınav tarihi itibarıyla 28 yaşından gün almayan erkek ve bayanlar ile askerliğini yapmış 30 yaşından gün almamış erkek adaylar arasında yapılacak seçme sınavında başarılı olanlar, altı aydan az olmamak üzere polis meslek eğitimine alınırlar.

Polis meslek eğitim merkezlerinde eğitim-öğretim, parasız yatılı ve üniformalı olup, öğrencilerin iaae, ibate ve sağlık giderleri ile diğer istihkakları Devletçe karşılanır. Ayrıca, öğrencilere polis meslek yüksek okulu öğrencilerine ödenen miktar kadar harçlık ödenir.

Polis meslek eğitim merkezlerindeki eğitim-öğretim süresi içerisinde; giriş şartlarını taşımadıkları sonradan anlaşılanlar, eğitim ve öğretimini başarı ile tamamlayamayanlar, sağlık ve disiplin yönünden polis olamayacağına yetkili kurullarca karar verilenlerin polis

meslek eğitim merkezleri ile ilişkileri kesilir. Sağlık veya ölüm dışındaki nedenlerle ilişkisi kesilenlerden, ödenen harçlık ve yapılan masraflar kanunî faizi ile birlikte tahsil edilir.

*Polis meslek eğitim merkezlerinde eğitimlerini başarı ile tamamlayanlar, Emniyet Genel Müdürlüğü kadrolarına aday polis memuru olarak atanırlar. Bu şekilde atananlar, atanma tarihinden itibaren altı yıl süreyle başka kurumlara nakil yoluyla atanamazlar. Bu süre zarfında memuriyetten çekilen, çekilmiş sayılan, meslekten veya memuriyetten çıkarma cezası alan ve aslı memurluğa atanamayarak ilişkisi kesilenler, **mecburi hizmet sürelerinin kalan her yılı için**, kendilerine yapılmış olan öğretim masraflarını tazminat olarak ödemek zorundadırlar.*

Polis meslek eğitim merkezlerinin kuruluş ve çalışma usûl ve esasları; bu merkezlerde eğitime alınacak öğrencilerde aranacak şartlar, yapılacak sınavlar, disiplin ve eğitim-öğretimle ilgili konular, öğrenciliğin sona ermesi, tazminat ve yükümlülük esasları ile giyecekleri kıyafetler ve diğer hususlar İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.'

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. maddesine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca, Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRÇÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL ve Zühtü ARSLAN'ın katılımlarıyla 3.4.2013 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Evren ALTAY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, kanun koyucunun hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak ölçülülük ilkesiyle bağlı olduğu ve kanunla öngörülen bir yaptırım ile ulaşılmak istenen amaç arasında ölçülülük ilkesi gereğince makul bir dengenin bulunmasının zorunlu olduğu, emniyet teşkilatının personel eksikliği gibi bir sorunla karşılaşmaması ve buna bağlı olarak güvenlik hizmetinin etkin ve süratli bir şekilde yerine getirilmesi amacıyla getirildiği anlaşılan itiraz konusu kuralın mecburi hizmete hiç başlanılmayan ya da başlandıktan kısa süre sonra ayrılan hâllerde öğrenim giderinin altı katı kadar bir tazminatı söz konusu kılması nedeniyle ölçülü olduğundan söz edilemeyeceği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun ek 24. maddesinin beşinci fıkrasında, aday polis memuru olarak atandıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüğünü tamamlamadan memuriyetten çekilen, çekilmiş sayılan, meslekten veya memuriyetten çıkarma cezası alan ve aslı memurluğa atanmayarak ilişkisi kesilenlerin mecburi hizmet sürelerinin kalan her yılı için kendilerine yapılmış olan öğretim masraflarını tazminat olarak ödemek zorunda oldukları hükme bağlanmıştır.

olup, fıkıradaki yer alan '*mecburi hizmet sürelerinin kalan her yılı için*' ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Kanunların kamu yararının sağlanması amacıyla yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

Kanun koyucu, düzenlemeler yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke ise '*elverişlilik*', '*gereklilik*' ve '*orantılılık*' olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. '*Elverişlilik*', başvuru önleminin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, '*gereklilik*' başvuru önleminin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını ve '*orantılılık*' ise başvuru önlem ve ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kurala uyulmaması nedeniyle kanun koyucu tarafından öngörülen yaptırım ile ulaşılmak istenen amaç arasında da '*ölçülülük ilkesi*' gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur.

Kanun'un ek 24. maddesinde emniyet teşkilatının polis memuru ihtiyacını karşılamak üzere polis meslek eğitim merkezleri açılacağı belirtilmiş, madde gerekçesinde de mevcut polis memuru sayısının yetersizliği ve bu sayının artırılması zorunluluğuna işaret edilerek, teşkilatın personel ihtiyacının kısa sürede karşılanmasının amaçlandığı ifade edilmiştir. Anılan madde uyarınca açılan polis eğitim merkezlerinde, en az dört yıllık yükseköğretim kurumlarından veya bunlara denkliği kabul edilen yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olup, sınav tarihi itibarıyla 28 yaşından gün almamış erkek ve bayanlar ile askerliğini yapmış 30 yaşından gün almamış erkek adaylar arasında yapılacak seçme sınavında başarılı olanlar, altı aydan az olmamak üzere polis meslek eğitimine alınmıştır.

Emniyet teşkilatının polis memuru ihtiyacının karşılanmasında temel kaynak olan polis meslek yüksek okullarının yanı sıra mevcut ihtiyacın bir an önce karşılanmasını sağlamak üzere açılan polis meslek eğitim merkezlerinde kişilerin eğitimi, yetiştirilmeleri, yerlerine başkalarının ikamesi belirli bir zaman ve maddi imkân gerektirdiğinden, bu merkezlerde eğitimlerini başarıyla tamamlayan ve aday polis memuru olarak atanmalarının kurumda kalmalarını sağlamaya yönelik tedbirler alınması mümkün olmakla birlikte, bu tedbirlerin hukuka uygun ve ölçülü olması gerekmektedir.

Kanun'un ek 24. maddesi incelendiğinde, polis meslek eğitim merkezinde aldığı eğitimi başarıyla tamamlayarak aday polis memuru olarak atanmalarının, altı yıl süre ile mecburi hizmet yükümlülüğünün bulunduğu, bu süre zarfında başka kurumlara nakil yoluyla atanmalarının yasaklandığı ve mecburi hizmet yükümlülüğünü tamamlamadan ayrılmaları halinde tazminat ödemelerinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Bu kişilerin, mecburi hizmet yükümlülüğünü yerine getirilmeden memuriyetten çekilmesi, çekilmiş sayılması, meslekten veya memuriyetten çıkarma cezası alması veya aslı

memurluğa atanamayarak ilişığının kesilmesi hallerinde mecburi hizmet süresinin kalan her yılı içinkendilerine yapılan öğretim masraflarını tazminat olarak ödemekle yükümlü kılınmaları, güvenlik hizmetinin eksiksiz bir şekilde yerine getirilmesi amacını gütmektedir. Güvenlikhizmetinin etkin ve süratli bir şekilde yerine getirilebilmesi ise bu husus gözetilerek oluşturulan personel politikasının aksamadan uygulanabilmesine bağlı olduğundan, dava konusu kuralın, bu kural ile ulaşılmak istenen amaç yönünden elverişsiz ve gereksiz olduğundan söz edilemez.

Mecburi hizmet yükümlülüğü süresini tamamlamayanların ödemeleri öngörülen tazminat miktarı yönünden ise bu tutarın, yükümlülüğün tamamlanmayan kısmına bağlı olarak değiştiği görülmektedir. Bu kişilere polis meslek eğitim merkezlerinde yapılan öğretim masraflarının esas alınarak yapılan tazminat hesaplamasında, söz konusu öğretim masraflarının mecburi hizmet süresinin tamamlanmamış kısmına karşılık gelen yıl sayısı ile çarpımı sonucu elde edilen miktar, tazminat olarak belirlenmektedir. Bu durum ise ilgililerin mecburi hizmet süresinin tamamlanmayan kısmına bağlı olarak farklı miktarlarda tazminat ödemelerini söz konusu kılmakta ve göreve başladıktan kısa süre sonra ayrılanlar yönünden bu miktar, öğretim masrafının yaklaşık altı katı olmaktadır.

Polis meslek eğitim merkezinde en az altı ay süreli öğretim sonrası aday polis olarak atanan ve kendilerine altı yıl süreli mecburi hizmet yükümlülüğü getirilerek bu süre zarfında başka kamu kurumlarına naklen atanmaları da yasaklanmış olan kişilerin, mecburi hizmet süresini tamamlamadan emniyet teşkilatından ayrılmaları halinde, ayrıldıkları tarihe bağlı olarak Devletçe kendilerine yapılan öğretim masrafının altı katına kadar ulaşabilecek tutarda yüksek bir tazminat ödemekle yükümlü kılınması, söz konusu tazminat miktarı ile ulaşılmak istenen amaç arasında orantısızlığa yol açmakta ve bu yönüyle ölçülülük ve hakkaniyet ilkelerine aykırı bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

VI- İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında, '*Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*' denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmaktadır.

4.6.1937 günlü, 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'nun ek 24. maddesinin beşinci fıkrasının son cümlesinde yer alan '*mecburi hizmet sürelerinin kalan her yılı için*' ibaresinin iptaline karar verilmesinin doğuracağı hukuksal boşluk, kamu yararını ihlal edici nitelikte olduğundan gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla iptal kararının, Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VII- SONUÇ

4.6.1937 günlü, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'na, 26.4.2005 günlü, 5336 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle eklenen ek 24. maddenin beşinci fıkrasının son cümlesinde yer alan '*mecburi hizmet sürelerinin kalan her yılı için*,' ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve

Esas Sayısı: 2013/32
Karar Sayısı : 2013/112

İPTALİNE, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, 10.10.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili	Başkanvekili	Üye
Serruh KALELİ	Alparslan ALTAN	Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye	Üye	Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Zehra Ayla PERKTAŞ	Recep KÖMÜRCÜ

Üye	Üye	Üye
Burhan ÜSTÜN	Engin YILDIRIM	Nuri NECİPOĞLU

Üye	Üye	Üye
Hicabi DURSUN	Celal Mümtaz AKINCI	Erdal TERCAN

Üye	Üye	Üye
Muammer TOPAL	Zühtü ARSLAN	M. Emin KUZ